

195,

31095

NÉMET ELBESZÉLŐK TÁRA.

I. SOROZAT.

PAUL HEYSE. — HANS HOFFMANN.
JOHN HENRY MACKAY.

FORDITOTTA :

ALEXANDER ERZSI.

BUDAPEST.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA.

Minden jog fentartva.

31095

I.

L' Arrabbiata.*)

Irta : Paul Heyse.

A nap még nem kelt fel. A Vezuv fölött széles, szürke köd borongott, mely Nápolyig terjedt és a parton levő kis városokat homályba burkolta. A tenger csendes volt.

De a kikötőben, mely a magas sorrentói sziklaparton egy kis öbölben épült, sűrögtek-forogtak már a halászok, feleségeikkel együtt, s a csónakokat a hálókkal együtt, melyeket éjjel halászás végett kivetettek volt, nagy kötelekkel partra huzták. Mások bárkáikat igazgatták, felvonták a vitorlákat és evezőket, vitorlarúdakat czipeltek ki a sziklába vágott, nagy rácsos boltozatok alól, melyekbe éjjelre a halászszerszámokat rakták volt. Senki sem volt tétlen ; mert az öregek is, kik már nem mentek ki a tengerre, beálltak azoknak a hosszú lánczába, kik a hálókat huzták, és itt-ott valami sík, lapos tetőn egy-egy anyóka állt s a rokkával, vagy unokáival foglalkozott, míg leánya férjének segített.

— Látod, Rachela ? Ott a mi Padre Curatónk, szólt egy öreg néni, egy kis, tiz éves teremtésnek, ki mellette pörgette orsóját. Épen a csónakba száll. Atoninónak kell őt Capriba vinni. Maria Santissima, milyen álmos még a tisztelendő ! És ekkor kezével intett egy kis barátságos papnak, ki ott lenn

*) Magyarúl : a dühös.

éppen kényelembe helyezkedett a bárkában, miután fekete kabátját gondosan felemelte, és a fapadra terítette. A többiek a parton abbahagyták a munkát, hogy lássák elindulni lelkészüket, ki barátságosan köszöntött és integetett jobbra, balra.

— Mi dolga van Capriban, nagymama? kérdi a gyermek. Ott talán nincs tisztelendő, hogy a mi-enket kell kikölcsonözniök?

— Ne légy olyan együgyű, szól az öreg. Hogy ne volna. Van papjuk elég, ott vannak a legszebb templomok; sőt a mi nekünk nincs, egy remetéjük is van. De van ott egy előkelő signora, ki sokáig itt lakott Sorrentóban, és nagyon beteg volt, úgy hogy a Padre sokszor ment hozzá a szentséggel, mikor már azt hitték, nem éli meg a reggelt. De a szent Szűz megsegítette, hogy újra friss és egészséges lett, és mindennap fürödhetett a tengerben. Mikor innen átköltözött Capriba, nagy csomó aranyat ajándékozott a templomnak és a szegényeknek, és azt beszélik, hogy addig el sem akart menni, míg a Padre meg nem ígérte, hogy odaát meglátogatja, hogy meggyónhasson neki. Mert bámulatos, mennyire becsüli. És mi áldhatjuk az Istent, hogy ő a papunk, a ki olyan jeles ember, mint valami érsek, és aki után a nagy urak is kérdezősködnek. Madonna légy vele! És erre leintett a csónakhoz, mely épen indulóban volt.

— Szép időnk lesz, fiam? kérdi a kis pap, és aggódva néz Nápoly felé.

— A nap még nem bujt elő, feleli a fiú. Ezzel a kis köddel majd csak elbánik.

— Akkor hát induljunk, hogy a hőség előtt odaérjünk. Antonino épen megfogta a hosszú evezőt, hogy a bárkát kihajtsa a nyílt tengerre; de ekkor hirtelen eleresztette, és a meredek út felé nézett, mely Sorrentó városából levezetett a ki kötőbe.

Karcsú leányalak tűnt fel a magaslaton, ki sietve jött lefelé a kövezeten, és kendőjével integetett. Hóna alatt kis batyu volt és öltözete nagy szegénységre vallott. De volt modorában valami előkelő, bár kissé vad színezet, mikor fejét hátra szegte, és fekete haja, melyet homloka köré font, olyan volt mint valami diadém.

— Mire várunk? kérdi a pap.

— Még valaki jön itt a bárka felé; valószínűleg szintén Capriba akar menni. Ha megengeded, Padre — azért nem megyünk lassabban, mert csak egy fiatal, alig tizennyolcz éves teremés.

Ebben a perczen kibukkant a lány a kanyargós utat szegélyező fal mögül. Laurella? szól a pap. Mi dolga van neki Capriban?

Antonino vállat vont. A lány tekintetét mag elé szögezve közeledett.

— Jó napot, l' Arrabbiata! kiáltott feléje egy pár fiatal halászlegény. Még többet is mondtak volna, ha a lelkész nincs ott; mert látszott, hogy a néma dacz, melylyel a leány a köszöntést fogadta, ingerli a pajkosabbakat.

— Jó napot, Laurella! kiáltott a lelkész is. Hogy vagy? Capriba akarsz menni velünk?

— Ha megengeded, Padre!

— Antoninót kérdezd, ő a bárka pátronusa. Hiszen mindenki ura a saját holmijának és mindnyájunk ura az Isten.

— Itt egy fél carlin, szólta Laurella, rá sem nézve a hajóslegényre. Elviszel érte?

— Neked jobban kell, mint nekem, dörmögött a legény és egy pár narancscsal telt kosarat odébb tett, hogy hely legyen. A narancsot el akarta adni Capriban; mert a sziklasziget termése nem volt elég a sok látogatónak.

— Nem akarom, hogy ingyen szállíts, felelt a leány és fekete szemöldökei megrándultak.

— Jer csak, gyermekem, szólt a lelkész. Antonino derék fiú, és nem akar a te szegénységedből meggazdagodni. No, szállj be, — és kezét nyújtotta — és ülj ide mellém. Nézd csak, ide terítette az ujjasát, hogy puhábban ülj. Az én kényelemmel bizony nem törődött senki se. De hiába, a fiatalság már ilyen. Egy kis vászoncelédről jobban gondoskodnak, mint tiz tisztelendő úrról. Na, na csak ne mentegetőzzél, Tonino; a jó Isten rendelése, hogy az egymáshoz valók egymáshoz húzzanak.

Laurella ezalatt beszállt és leült, miután az ujjast szó nélkül félretolta. A fiatal legény nem nyúlt az ujjas után és mormogott valamit fogai között. Azután erősen nekirugaszkodott s a kis csónak kirepült a kikötőből.

— Mi van a batyúdban? kérdezte a lelkész, mialatt tova siklottak a tengeren, melyen megvillantak a nap első sugarai.

— Selyem, czérna és egy kenyér, Padre. A selymet el kell adnom Capriban egy asszonynak, a ki szalagot csinál, és a czérnát egy másiknak.

— Te magad fontad?

— Én magam, Padre.

— Ha jól emlékszem, megtanultad a szalagkészítést is?

— Megtanultam, padre. De anyám megint olyan rosszul van, hogy nem mehetek ki a házból és külön szövőszékre nincs pénzünk.

— Rosszul van! Oh, oh! Mikor husvétkor nálatok voltam, fönn volt.

— A tavasz mindig a legrosszabb idő neki. A nagy viharok és földrengések óta mindig feküdni kellett a fájdalmai miatt.

— Ne hagyd abba az imát és könyörgést gyermekem, hogy a szent Szűz könyörüljön rajta. Élégy jó és szorgalmas, hogy imád meghallgattassék

Majd kis szünet mulva hozzá tette: — Mikor lefelé jöttél az uton, oda kiáltották neked: Jó napot, l' Arrabiata! Miért hívnak így? Nem szép név az keresztény nőnek, a kinek szelidnek és alázatosnak kell lennie.

A leány barna arcza kigyulladt és szemei szikráztak.

— Gunyolódnak velem, mert nem tánczolkok, dalolok és nem beszélek annyit, mint mások. Miért nem hagynak békében; hiszen nem bántom őket.

— De barátságos lehetnél mindenkivel. Tánczoljanak mások, kiknek könnyebb az életük. De a jó szó illik a szomorúhoz is.

A lány maga elé nézett, összehuzta szemöldökeit, mintha fekete szemeit el akarná alájuk rejteni. Egy ideig szótlanul haladtak tovább. A nap pompásan ragyogott a hegység fölött, a Vezuv csucsá kimagaslott a felhők közül, melynek lábát még körülfogták, és a sorrentoi síkság házai fehérén csillogtak ki a zöld narancsfák közül.

— Nem hallottál semmit, Laurella, arról a festőről, arról a nápolyiról, a ki feleségül akart venni? kérdi a lelkész.

A lány fejét rázta.

— Akkor azért jött, hogy lefessen; mért nem engedted meg neki?

— Minek is akart lefesteni? Mások szebbek, mint én. És aztán — ki tudja, mit csinált volna a képpel. Megbabonázhatott volna vele és lelkemet megronthatta volna, vagy épen haláloamat okozhatta volna, mondta anyám.

— Ne higgy ilyen bűnös dolgokat, szólt komolyan a lelkész. Nem vagy-e mindig Isten kezében, kinek akarata nélkül egy hajadszála sem görbülhet meg? És bármilyen ember, kezében ilyen képpel, erősebb volna, mint az Isten? Azután lát-

hatted, hogy jót akart veled. Hiszen feleségül akart venni! Vagy nem?

A leány hallgatott.

— És miért utasítottad vissza? Azt mondják, jó ember volt, szép is volt és anyádat veled együtt jobban el tudta volna tartani, mint te azzal a kis fonással és selyemgombolyítással.

— Mi szegény emberek vagyunk, szólt Laurella hevesen és anyám már nagyon régen beteg. Csak terhére lettünk volna. Aztán meg nem is vagyok signorénak való. Ha barátai meglátogatták volna, szégyenkezett volna miattam.

— Hogy beszélhetsz így! Hiszen mondom, hogy derék ember volt. És mellé még Sorrentóban akart megtelepedni. Nem akad egyhamar újra ilyen ember, a kit szinte az ég küldött, hogy rajtatok segítsen.

— Nem megyek férjhez soha! szólt a lány daczosan, mintha önmagával beszélne.

— Fogadalmat tettél, vagy zárdába akarsz menni?

Fejét rázta.

— Az embereknek igazuk van, mikor önfejtésedet gunyolják, bárha az a név nem is szép. Arra nem gondolsz, hogy nem vagy egyedül a világon, és hogy makacsságoddal beteg anyádnak életét még jobban elkeseríted? Micsoda fontos okod lehet, hogy minden becsületes kezet visszautasíts, mely téged és anyádat támogatni akar? Felelj, Laurella!

— Van okom, szólt a lány halkán, habozva. De nem mondhatom meg.

— Nem mondhatod meg? Nekem sem? Gyóntató atyádnak, a kiről egyébként mindig feltételezted, hogy javadat akarja? Vagy nem?

A leány bólintott.

— Könnyíts hát sziveden, gyermekem. Ha

igazad van, én leszek az első, a ki igazat adok neked. De te fiatal vagy, a világot nem igen ismered és később egyszer még nagyon megbánhatnád, ha holmi gyermekes gondolatok miatt eljátszottad szerencsédet.

A lány félénk, futó pillantást vetett a leányra, ki szorgalmasan evezve hátul ült a csónakban és a gyapju-sapkát mélyen szemébe huzta. Kibámult oldalt a tengerre, és úgy látszott, mélyen elmerült gondolataiba. A lelkész látta a pillantást és közelebb hajolt a lányhoz.

— Atyámat nem ismerted? suttogta a lány és szeme elborult.

— Apádat? Hiszen, ha jól tudom, meghalt, mikor te még alig voltál 10 éves. Mi köze van atyádnak, kinek lelke, remélem, üdvözült, a te fejességedhez?

— Nem ismerted atyámat, Padre. Nem tudod, hogy egyedül ő az oka anyám betegségének.

— Hogyan?

— Mert rosszul bánt vele, verte, lábbal taposta. Emlékszem még az éjjelekre, mikor dühösen jött haza. Anyám soha sem szólt egy szót sem, és mindenben kedvébe járt. Ő azonban úgy verte, hogy szívem majd megszakadt. Ilyenkor a takarót fejemre huztam és úgy tettem, mintha aludnám, pedig egész éjjel sirtam. És mikor látta, hogy anyám a földön fekszik, akkor hirtelen megváltozott; felemelte, csókolgatta, úgy hogy anyám kiáltott, hogy meg ne fojtsa. Anyám megtiltotta, hogy erről soha egy szót se szóljak; de apám durvasága annyira megtámadta az egészségét, hogy annyi hosszú esztendő óta, mióta apám meghalt, nem tudta magát összeszedni. Es ha korán meghalna, a mitől Isten óvjon, jól tudom, ki ölte meg.

A kis lelkész fejét rázogatta és látszott rajta, hogy nem tudja, mennyiben adjon a lánynak iga-

zat. Végre így szólt: Bocsáss még neki, mint a hogy anyád megbocsátott. Ne tépelődj azokon a szomorú dolgokon, Laurella! Majd jönnek számodra jobb idők és mindent elfeledtetnek veled.

— Soha sem felejttem el, szólt és összeborzadt. És tudod, Padre, azért akarok leány maradni, hogy ne legyek alattvalója senkinek, a ki előbb megver, azután kedveskedik. Ha valaki meg akar verni, vagy csókolni, most tudok védekezni. De anyám már nem védekezhetett sem a verés, sem a csókok ellen, mert szerette apámat. De én senkit sem akarok úgy szeretni, hogy beteg és nyomorult legyek miatta!

— Hát nem vagy-e gyermek és nem úgy beszélsz-e, mint aki nem tudja, mi történik a földön? Hát minden férfi olyan, mint a te szegény apád volt, hogy minden szeszélynek, szenvedélynek rabja és feleségével rosszul bánik? Nem látál szomszédaid között elég sok derék férfit, és asszonyokat, a kik férjeikkel békés egyetértésben élnek?

— Az én apámról sem tudta senki, hogy bánik anyámmal, mert anyám inkább ezerszer meghalt volna, semhogy panaszkodjék. És mindezt azért, mert szerette. Ha a szerelem olyan, hogy az embernek elzárja ajkát, mikor segítségért kellene kiáltania és védtelenné teszi az embert olyan gonoszsággal szemben, a minőre a legnagyobb ellenségünk sem képes, akkor soha sem fogok férfit szeretni!

— Mondom, hogy gyermek vagy és nem tudod, mit beszélsz. Kérdez is majd sokat a szived, akarsz-e szeretni vagy sem, mikor itt lesz az ideje; akkor semmit sem használ, amjt most a fejedbe vertél. — Kis szünet múlva: És arról a festőről is feltételezted, hogy rosszul fog bánni veled?

— Olyan volt a szeme, mint az apámé, mikor bocsánatot kért anyámtól és karjaiba akarta venni, hogy kibékítse. Ezt a szemet ismerem! Ilyen szeme van annak, a ki meg tudja verni ártatlan feleségét. Borzadtam, mikor ezt a szemet újra láttam!

Innen kezdve állhatatosan hallgatott a leány. A lelkész sem szólt. Eszébe jutott sok szép mondas, amivel a leány lelkére beszélhetett volna. De a fiatal legény jelenléte, ki a gyónás vége felé nyugtalankodni kezdett, elhallgattatta. Mikor két órai ut után megérkeztek Capri kis kikötőjébe, Antonino a tisztelendő urat átvitte a csónakból a sekély vizen és tisztelettel letette. De Laurella nem akart várni, a mig újra visszagázol érte. Összefogta szoknyáját, kis fapapucsát jobb kezébe, batyuját bal kezébe vette, és gyorsan a partra lubiczolt.

— Ma sokáig maradok Capriban, szólt a Padre, nem kell várnod rám. Talán csak holnap megyek haza. És te Laurella, ha hazamész, mondd anyádnak, tiszteltetem. Még e héten meglátogatlak benneteket. Te még ma hazamész, ugye?

— Ha lesz, a ki átvisz, szólt a leány, szoknyáját igazgatva.

— Tudod, hogy nekem is vissza kell men-nem, szólt Antonino; a mint gondolta, igen közö-nyös hangon. Várok rád Ave Máriáig. Ha addig nem jössz, indulok.

— El kell jönnöd, Laurella, szólt közbe a kis tisztelendő ur. Nem szabad anyádat éjszaka egyedül hagynod. Messzire kell menned?

— Anacapriba egy szőlőbe.

— Én meg Capri felé megyek. Isten áldjon gyermekem, téged is, fiam!

Laurella kezet csókolt neki és adjon istent kiáltott, ami mindakettőnek szólt: Antonino azon-

ban nem vette magára. Sapkát emelt a Padre előtt, és nem is nézett Laurellára.

Mikor azonban mind a ketten hátat fordítottak neki, nem sokáig nézett a lelkész után, ki a mély kavicsos uton nehézkesen haladt, hanem a leány után fordult, ki jobbra tartott felfelé a dombon, kezével védve szemét az erős nap ellen. Mielőtt az út fenn a falak közé ért volna, megállt egy pillanatig, mintegy lélekzetet venni, és körülnézett. A kikötő lába alatt volt, köröskörül meredek sziklák emelkedtek; a tengernek különös, pompás színe volt, érdemes volt megállani ilyen látványért. A véletlen úgy akarta, hogy tekintete, mikor Antonino bárkáján végig siklott, találkozott az ifjúnak utána küldött pillantásával. Mindketten olyan mozdulatot tettek, mint a kik mentegetőznek valamiért, hogy csak véletlenségből történt; és a leány sötét arcczal folytatta útját.

*

Csak déli egy óra volt és Antonino már két órája ott ült a hajós-korcsma előtt levő padon. Valami motoszkálhatott a fejében, mert minden öt perczben felugrott, kilépett a napra és gondosan végignézett az utakon, melyek jobbra-balra a sziget két kis városához vezettek. Aggasztja az idő, szólt ilyenkor a korcsmárosnéhoz. Igaz ugyan, hogy derült az ég, de ő ismeri az égnek és a tengernek ezt a színét. Ép ilyen volt az utolsó nagy vihar előtt, mikor az angol családot csak nagy ügygyel-bajjal tudta partra szállítani. Bizonyosan emlékszik rá a korcsmárosné is.

— Nem én, szólt a nő.

— Nos hát jusson eszébe, a mit mondtam, ha az idő még az éj beállta előtt megváltozik.

— Sok uraság van odaát? kérdi az asszony kis szünet mulva.

— Most kezdenek szállingózni. Eddig rossz idők jártak. A fürdővendégek megvárattak bennünket.

— A tavasz későn jött. Többet kerestetek, mint mi itt Capriban?

— Nem lett volna elég hetenként kétszer makarónira, ha csak a bárkával kerestem volna. Hébe-hóba egy-egy levél Nápolyba, vagy egy-egy signore, a kivel kiveztem a tengerre, mert halászni akart, ez volt az egész. De tudod, hogy bácsimnak nagy narancskertje van és gazdag ember. Tonino, így szokott beszélni, a míg élek, ne szenvedj szükséget, és majd azután is gondoskodom rólad. Így, Isten segítségével, átéltem a telet.

— Vannak a bácsidnak gyermekei?

— Nincsenek. Nem volt soha házas, és sokáig élt külföldön, hol jó pár piasztert összeszerzett. Most nagy halászatot akar berendezni és engem akar az egésznek az élére állítani, hogy rendet tartsak.

— Akkor meg van alapítva a szerencséd, Antonino.

Az ifju hajós vállat vont. Mindenkinek megvan a maga baja. Erre felugrott; újra jobbra, balra tekintgetett és vizsgálta az időt, pedig tudnia kellett, hogy csak egy oldalon lehet az időváltozást észrevenni.

— Hozok még egy palaczkkal. A bácsid majd megfizeti, szolt a korcsmárosné.

— Csak egy pohárral, mert tüzes borotok van. Már is a fejembe szállt.

— Nem árt meg, ihatol bátran, amennyit akarsz. Itt jön éppen az uram, vele is beszélgethetsz még egy kicsit.

Csakugyan ő jött le a dombról, a korcsma padrone-ja, a hálót vállára akasztva, göndör haján piros sapkával. Halat vitt be a városba, melyet az az előkelő hölgy rendelt, hogy a sorrentoi kis

lelkészt megvendégelje. Mikor a fiatal hajólegényt észrevette, barátságosan intett feléje, azután leült melléje a padra, s elkezdett kérdezősködni és mesélni. Az asszony épen hozta a második palack hamisítatlan capri-i bort, mikor balról nyikorgott a parti fővény, s közeledett Laurella Anacapri felől. Gyors főhajtással köszönt és határozatlanul megállt.

Antonino felugrott.

— Mennem kell! szólt; egy sorrentoi leány, ki reggel együtt jött a tisztelendő urral, s éjszákára vissza akar térni beteg anyjához.

— No, no, hiszen még messze van az éjjel, szólt a halász. Lesz ideje még a leánynak is egy pohár borra. Hej, asszony, még egy poharat!

— Köszönöm, nem iszom! szólt Laurella és távolabb maradt.

— Tölts csak, asszony, tölts csak. Kéreti csak magát!

— Hagyjátok őt! szólt a legény. Makacs feje van; a mit egyszer nem akar, arra még ~~a szentek sem~~ ~~se~~ ~~sem~~ ~~vehetik~~ rá! — Aztán gyorsan bólíntott, lefutott a bárkához, eloldta a kötelet és várt a leányra.

Az még egyszer köszönt a korcsmárosnak, azután tétovázó léptekkel megindult a csónak felé. Előbb még körülnézett. mintha arra várna, hogy utitárs akadjon. A kikötő azonban üres volt; a halászok aludtak, vagy a tengeren voltak horgokkal és hálókka; pár asszony és gyerek ült az ajtó előtt alva vagy fonva; az idegenek pedig, a kik reggel átjöttek, később készültek csak vissza, mikor már hűvösebb lesz. Nem is nézegethetett nagyon sokáig, mert mielőtt megakadályozhatta volna, Antonino karjaiba vette és mint egy gyermeket, a csónakba tette. Azután utána ugrott és

néhány evezőcsapással künn voltak a nyílt tengeren.

A lány a csónak elejére ült és félig hátat fordított a fiúnak, úgy hogy az csak oldalról láthatta.

Vonásai még komolyabbak voltak, mint rendszeren. Haja mélyen lelógott alacsony komlokára, kis orra körül makacs vonás ült, telt ajkait erősen összeszorította. Mikor egy ideig így haladtak szótlanul a tengeren, s a lány érezte a nap melegét, kivette kenyerét a kendőből, s a kendőt a fejére tette. Azután enni kezdett a kenyérből, vagy jobban mondva ebédelt, mert Capriban nem evett semmit.

Antonino nem sokáig nézte ezt. Egy kosárból, mely reggel még tele volt narancscsal, kivett két narancsot és így szólt:

— Itt van valami a kenyered mellé, Laurella. Ne gondold, hogy külön a te számodra tettem el! A kosárból begurult a csónakba s akkor találtam meg, mikor az üres kosarakat visszaraktam.

— Edd meg csak magad, nekem elég a kenyerelem.

— Frissít a hőségben, te meg sokat jártál.

— Adtak fönt egy pohár vizet, ez már felfrissített.

— Ahogy akarod, szólt a legény és újra a kosárba dobta a narancsokat.

Ujra hallgatás következett. A tenger tükörsima volt és a csónak körül is alig mozgott. A fehér tengeri madarak, melyek a part mélyedéseiben fészkelnek, szintén hangtalanul repültek zsákmányuk után.

— Elvihetnéd ezt a két narancsot anyádnak, kezdi újra Antonino.

— Van még otthon, és ha elfogy, majd veszek megint.

— Vidd csak el neki és mondd, hogy tisztettem.

— Hiszen nem is ismer téged.

— Mondd meg neki, hogy ki vagyok.

— Én sem ismerlek.

Nem ez volt az első eset, hogy így megtagadta. Egy év előtt, mikor a festő épen Sorrentóba jött, egy vasárnap Antonino a helység többi legényével a főut mellett egy szabad téren bocciát játszott. Ott találkozott a festő először Laurellával, ki fején vizes korsóval, a festőre ügyet sem vetve, tovább haladt. A nápolyi, a kit a látvány megkapott, megállt és a leány után nézett, ámbar éppen a játszók vonalában állott és két lépéssel kitérhetett volna utjokból. Egy gyengédtelen golyó, mely bökáját érte, figyelmeztette, hogy ez nem az a hely, a hol gondolatokba merülhet. Körülnézett, mintha azt várná, hogy bocsánatot kérnek. A fiatal hajós, a ki a golyót dobta, hallgatva és daczosan állt barátai között, úgy hogy az idegen jobbnak látta elkerülni a szóváltást és elment. De erről a dologról sokat beszéltek, különösen akkor, mikor a festő nyíltan megkérte Laurella kezét. Nem ismerem! mondta a leány kedvetlenül, mikor a festő kérdezte, hogy amiatt az udvariatlan ficzkó miatt utasítja-e vissza? Pedig a leány is tudott arról, a mi történt, és azóta, ha Antoninóval találkozott, bizony megismerte.

És most halálos ellenségekként ültek a csónakban és mindkettőnek hangosan dobogott a szive. Antoninónak máskor kedélyes arcza piros volt; úgy belecsapott a hullámokba, hogy a tajték keresztülcsapott a csónakon s időnként úgy remegtek az ajkai, mintha gonosz szavakat mondogatna. A leány úgy tett, mintha semmit sem venne észre; a legártatlanabb arczczal kihajolt a csónakból és játszadozva beledugta ujjait a vízbe. Azután

levetette újra kendőjét és rendbeszedte haját, mintha egészen egyedül volna a csónakban. Csak szemöldökei rándultak meg olykor-olykor; pedig kezével hiába igyekezett égo arczát lehűteni.

Kinn voltak már egészen a nyílt tengeren, s a szemhatáron nyoma sem volt sem közel, sem távol vitorlának. A sziget elmaradt, a part messzé fénylett a napban, még csak egy sirály szárny-csapása sem zavarta a mélységes csendet. Antonino körülnézett. Mintha elszánta volna magát valamire. A pirosság hirtelen eltűnt arczáról; létette az evezőket. Laurella akaratlanul visszanezett rá, kíváncsian, de félelem nélkül.

— Végét kell vetnem a dolognak! kiáltott a legény. Már nagyon is sokaig tart, és csodálkozom, hogy eddig is kibírtam. Nem ismersz, azt mondod? Nem elégszer láttad, hogy mint az örült közeledtem hozzád és szívem csordultig volt valamivel, mit meg akartam mondani? Ilyenkor te mindig félrehúztad a szájadat és hátat fordítottál.

— Mi beszélni valóm lett volna veled? — szólt röviden a lány. Láttam ugyan, hogy ki akarsz velem kezdeni. De én nem akartam hirbe kerülni hiábavalóságokért. Mert férjemnek nem akarlak, sem téged, sem más.

— Senkit? nem mindig fogsz így beszélni. Mert a festőt visszautasítottad? Oh! akkor még gyerek voltál. Egyszer te is egyedül fogod magad érezni, s amilyen bolond vagy, hozzámész majd akkor az első jött-menthez.

— Senki sem ismeri a jövőt. Lehet, hogy fölfogásom megváltozik. Mi közöd hozzá?

— Mi közöm hozzá?! kiáltott a legény és felugrott a padról úgy, hogy a csónak majd felfordult. Mi közöm hozzá? És te még ezt kérdezheted, mikor már tudod, hogy mit érzek? Nyomo-

rult vége lesz annak, akire valamikor szivesebben nézel, mint rám!

— Talán eligérkeztem neked? Tehetek én róla, ha bolond vagy? Micsoda jogod van rám?

— Oh! kiáltott Antonino, persze nincs megírva, ügyvéd nem foglalta írásba, latinul, pecsétetes levélben; de azt tudom, hogy annyi jogom van rád, mint a menyországra, ha derék ficzko voltam. Azt hiszed, majd eltűröm, hogy mással menj a templomba, s hogy a lányok vállvonogatva menjenek el mellettem? Megérjem ezt a szégyent?

— Tégy, a mit akarsz. Nem félek, bárhogy fenyegetsz. Én is azt teszem, amit akarok.

— Nem sokáig fogsz így beszélni, szólt a legény és részketett minden íze. Vagyok olyan férfi, hogy életemet nem rontatom tovább bolond makacsságoddal. Tudod-e, hogy itt az én hatalmamban vagy és azt kell tenned, amit én akarok?

A leány összerezett és tekintete végigsiklott a legényen.

— Ólj meg, ha mersz, szólt lassan.

— Félmunka semmit sem ér, szólt a legény rekedt hangon; van a tengerben mindkettőnk számára hely. Nem segíthetek rajtad, gyermek — folytatta szinte szájalommal, — mintha álmában beszélne, — de le kell merülnünk mindkettőnknek egyszerre, most! kiáltott ordítva és hirtelen mindkét karjával megragadta a lányt. De rögtön visszarántotta jobb kezét: a vér bugyogott belőle — a lány mélyen beleharapott.

— Azt kell tennem, a mit te akarsz? kiáltott és ellökve a férfit, hirtelen kisiklott karjából. Lássuk csak, hatalmadban vagyok-e! ezzel kiugrott a csónakból és egy pillanatra eltűnt a mélységben.

Csakhamar újra felbukkant; szoknyája erősen hozzátapadt, a vízben felbomlott haja nya-

kára nehezedett, kezével szorgalmasan dolgozott, és egyetlen hangot sem ejtve gyorsan uszott a part felé. Az ijedség szinte megbénította Antoninót. Mozdulatlanul előrehajolva állt a csónakban, merev tekintettel nézve az uszót, mintha csoda történt volna. Majd megrázkódott, megragadta az evezőket és teljes erejével a lány után evezett, míg alatta a csónak fenekét vörösre festette a kezéből csurgó vér.

Egy pillanat múlva utólérte, bármilyen gyorsan úszott.

— Az Istenért! kiáltott, gyere a csónakba! Orült voltam; Isten tudja, mi zavarta meg esze-
met! Mint a villám, úgy nyilalt át fejemen valami, úgy hogy nem tudtam mit teszek és mit beszélek. Ne bocsáss meg, Laurella, csak életedet mentsd meg, és gyere vissza a csónakba.

— A lány tovább uszott, mintha semmit sem hallott volna.

— Nem juthatsz el a partig, még két mért-
földre van. Gondolj anyádra. Ha valami bajod esnék, meghalna rémültében.

A lány egy pillantást vetett a part felé: a távolságot nézte. Azután anélkül, hogy felelne, a csónak felé uszott és szélét megragadta. A legény felkelt, hogy segítsen neki: ujjasa, mely a padon volt kiterítve, a tengerbe csusszant, mikor a csónak a leány sulyától félrebillent.

Laurella ügyesen felhuzódott és elfoglalta előbbi helyét. Mikor Antonino a leányt biztonságban látta, újra evezni kezdett. A lány kicsavarta vizes szoknyáját és kirázta hajából a vizet. Eközben lenézett a csónak fenekére, és észrevette a vért. Gyors pillantást vetett a kézre, mely úgy evezett, mintha nem is volna megsebezve. Nesze! szólt és odanyújtotta a legénynek kendő-

jét. A legény fejét rázta és tovább evezett. A lány fölállt, a legényhez lépett és kendőjével erősen bekötözte a mély sebet. Azután kivette kezéből, bárhogy ellenkezett is, az egyik evezőt, leült vele szembe, anélkül hogy ránézne, tekintetét erősen a véres evezőre szegezve, és hatalmas lökésekkel hajtotta a csónakot. Mindketten halványak és szótlanok voltak. Mikor a part közelébe értek, halászokkal találkoztak, kik hálóikat akarták éjjelre kivetni a tengerben. Antoninónak jó estét kiáltottak és Laurellával ingerkedtek. Ők föl se tekintettek, szóval sem válaszoltak.

A nap még jó magasan ragyogott Procida fölött, mikor a kikötőbe értek. Laurella megrázta szoknyáját, mely utközben már majdnem megszáradt és a partra ugrott. Az öreg asszony a rökka mellett, a ki már reggel is látta őket, mikor elindultak, most is a lapos tetőn állt. Mi van a kezeden, Tonino?! kiáltott. Jézus Mária, hiszen a csónak csupa vér.

— Semmi baj, commare, felelt a legény. Egy szög felhasította a kezemet. Holnapra már elmúlik. Az átkozott vér, mindjárt kibugygyan, hogy veszedelmesebbnek lássék a dolog.

— Megyek és füveket rakok rá, comparello. Várj csak, tüstént megyek.

— Ne fáradj, commare, rendben van már, és holnapig úgy elmúlik, hogy el is felejem. Egészséges bőröm van; minden seb fölött hamar össze nő.

— Addio! szólt Laurella és a felvezető út felé fordult.

— Jó éjt! kiáltott a legény; de nem nézett rá. Azután kiszedte a csónakból a szerszámokat és kosarakat és felment a kis kőlépcsőn kunyhójába.

Nem volt rajta kívül senki a két kis szobában, a hol most fel s alá járkált. A nyitott ablakon, melyet éjjelre csak fatáblákkal zárnak el, friss szellő suhant be és az egyedüllét oly jól esett neki. Sokáig elálldogált a Szent Szűz képe előtt és ájtatosan szemlélte az ezüst papirosból ráragasztott glóriát. De hogy imádkozzék, nem jutott eszébe. Miért is imádkozott volna, mikor már semmit sem remélt. Úgy látszott, a nap ma nem akar lenyugodni. Vágyódott a sötétség után, mert fáradt volt és a vérveszteség jobban elgyöngítette, mint a hogy bevallotta magának. Égő fájdalmat érzett kezében; leült egy zsámolyra és leoldotta a kötést. Az elszorított vér ismét kibugygyant és a kéz a seb körül erősen megdagadt. Gondosan megmosta és jól kiáztatta. Mikor újra megnézte, tisztán láthatta rajta Laurella fogainak helyét. Igaza volt, szólt. Vadállat voltam és nem érdemeltem jobbat. Holnap majd visszaküldöm Giuseppével a kendőt. Mert engem ne lásson többé. És azután gondosan kimosta a kendőt és a napra tette száradni, miután kezét úgy a hogy újra bekötötte baljával és fogaival. Azután ágyára vetette magát és behunyta szemét.

A hold fénye és kinosan sajtó keze felkelte szendergéséből. Épen felugrott, hogy lüktető vérét vízben lehűtse, mikor neszt hallott ajtaja előtt. Ki az? kiáltott és kinyitotta az ajtót. Laurella állt előtte.

Minden kérdezősködés nélkül belépett. Ledobta fejéről a kendőt és egy kis kosarat tett az asztalra, azután nagyot lélezett.

— Kendődért jössz? szólt a legény; megkímélhetted volna magadat, mert korán reggel ugyanis megkértem volna Giuseppét, hogy vigye vissza neked.

— Nem azért jöttem, felelt gyorsan a lány.

A hegyen voltam, hogy füveket szedjek a vérzés ellen. Itt vannak! és felemelte a kosár fedelét.

— Kár a fáradságért, szólt a legény minden nyersség nélkül, nagyon kár. Már javul a seb, nagyon javul; és ha rosszabbodnék, akkor is megérdemelném. Mit akarsz itt ilyenkor? Ha valaki itt találna! Tudod, hogy pletykáznak, ha nem is tudják, mit beszélnek.

— Nem törődöm senkivel, felelt hevesen a lány. De látni akarom a kezedet és rá akarom tenni a füveket, mert te balkézzel rá nem rakhatod.

— Mondom, hogy felesleges.

— Mutasd, hogy elhigyjem.

Minden teketória nélkül megfogta a kezét, mely nem tudott ellentálni és levette róla a kötést. Mikor a nagy daganatot meglátta, összeresztett és felkiáltott: Jézus Mária!

— Kicsit feldagadt, szólt a legény. Holnapra elmulik.

Laurella fejét rázta: Egy hétig sem mehetsz a tengerre.

— Azt hiszem, már holnapután kimehetek. De az nem is baj.

A lány ezalatt egy tálban vizet hozott és a sebet újra kimosta. Antonino eltűrt mindent, mint a kis gyermek. Azután a leány rátette a gyógyfüveket, melyek rögtön enyhítették az égést, és bekötözte a sebet vászonszeletkével, a miket szintén magával hozott.

Mikor készen volt, a legény így szólt: Köszönöm. De most hallgass ide; ha még egy szivességet akarsz nekem tenni, bocsásd meg, hogy ma olyan örült voltam és felejts el mindent, amit mondtam és tettem. Magam sem tudom, hogy történt! Te nem adtál soha okot rá, igazán nem. És ígérem, hogy nem fogsz rólam többé semmi olyat hallani, a mi bánthatna.

— Nekem kell bocsánatot kérnem, szakította félbe a lány. Egészen másképp kellett volna beszélnem veled; de mákacsságom kihozott a sodrodból. És a seb . . .

— Csak önvédelem volt és legfőbb ideje volt, hogy megint eszemre térített. Aztán meg a mint mondtam, jelentéktelen. Ne beszélj bocsánatról. Te jót tettél velem, és ezt köszönöm neked. És most menj aludni, nesze itt van a kendőd is, mindjárt haza viheted.

Odanyújtotta neki, de a lány még mindig nyugodtan állt és látszott rajta, hogy küzködik magával. Végre így szólt: Ujjasodat is elveszítetted miattam és tudom, hogy a narancs ára benne volt, csak utközben jutott eszembe. Nem tudlak most mindjárt kárpótolni, mert nincsen pénzem, és ha volna, anyámé volna. De itt van ez az ezüst kereszt, a mit a festő tett asztalomra, mikor utólszor nálunk volt. Azóta meg se néztem és nem akarom tovább őrizni szekrényemben. Ha eladod; — ér néhány piastert, a mint anyám mondta akkor — talán megtérül a károd, és ami még hiányozni fog, azt majd megkéresem fonással, éjjel, mikor anyám alszik.

— Nem fogadok el semmit, szólt Antonino kurtán és a fényes kis keresztet, melyet a lány zsebéből vett elő, visszatolta.

— El kell fogadnod, szólt Laurella. Ki tudja, beteg kezeddél meddig nem birsz majd keresni. Itt van, és soha többé nem akarom látni.

— Akkor dobd a tengerbe.

— Hiszen nem ajándékot adok; a te saját tulajdonod, a mivel tartozom neked.

— Tulajdonom? Semmi sem az enyém, a mi a tied. Ha valamikor találkozunk még majd, kérlek, tedd meg azt a szivességet, és ne nézz rám, hogy azt ne higgyem, arra emlékeztetsz, a mit

elfened vétettem. És most jó éjt, s ezzel vége legyen mindennek.

Betette a kendőt és a keresztet a kosárba és rátette a fedelét. A mikor felnézett a lány arcára, megijedt. Nagy könyecseppek gördültek azon végig; a lány le sem törülte őket.

— Szent Isten! beteg vagy? remegsz egész testedben!

— Nem baj, felelt a lány. Haza megyek! És inogva ment az ajtó felé. De a sirás erőt vett rajta, úgy hogy homlokát az ajtófélfához szorítva, hangosan zokogott. De mielőtt Antonino utána mehetett volna, hogy visszatartsa, a lány hirtelen megfordult és a legény nyakába borult.

— Nem bírom tovább! kiáltott és magához szorította a legényt, mint a hogy a haldokló kapaszkodik az életéhez; nem bírom elviselni, hogy barátságosan szólj hozzám, és azt akarod, hogy elmenjek ilyen lelkiismerettel. Verj meg, taposs el, átkozz meg! — Vagy ha igaz, hogy még szeretsz, mind a rossz után, amit veled tettem, akkor tarfás meg, akkor a tied vagyok, tégy velem, amit akarsz! De ne küldj el így magadtól! — Ujra heves zokogásba fulladtak szavai.

Antonino egy ideig szótlánul tartotta karjaiban.

— Hogy szeretlek-e még? kiáltotta végre. Istennek szent Anyja! azt hiszed, hogy azon a kis seben kicsordult szívem minden vére? Nem érzed, hogy dobog a szívem, és hogy csak érted dobog? Ha csak azért mondtad ezt, hogy próbára tégy, vagy mert sajnálsz, akkor menj és én még ezt is el fogom felejteni. Ne gondold, hogy adósom vagy, mert tudod, hogy mit szenvedek érted.

— Nem, szólt a lány szilárdan, felemelve arcát a legény válláról, nedves szemével szenvedélyesen arcába nézve, szeretlek s bevallom, hogy már régen félttem e szenvedélytől s küzdöt-

tem ellene. De most már egészen más leszek, mert nem bírom ki, hogy rád ne nézzek, ha elmész mellettem az utcán. És most meg is csókollak, hogy, ha újra kétkednél, így szólhass: Laurella megcsókolt és Laurella csak azt csókolja meg, akit férjül kíván.

Háromszor megcsókolta, azután kibontakozva karjaiból így szolt: Jó éjt kedvesem! Menj most aludni és gyógyítsd meg kezedet, és ne gyere velem, mert én nem félek senkitől, csak tőled.

Azután kiűhant az ajtón és eltűnt a fal árnyékában. Antonino azonban még sokáig kinézett az ablakon a tengerre, melyen ott ragyogott az egész csillagos ég.

Mikor legközelebb kilépett a kis Padre Curato a gyóntatószékből, mely előtt Laurella oly sokáig térdelt, csendesen mosolygott. Ki gondolta volna, szolt magában, hogy Isten ilyen gyorsan megkönyörül ezen a csodálatos szíven? És én még szemrehányást tettem magamnak, hogy nem voltam a makacsság ördögével szigorubb. De mi rövidlátók vagyunk s nem látjuk át az Úr csodálatos utait. Áldja meg őket Isten, és engedje megérnem, hogy Laurella legidősebb fia vigyen át valamikor apja helyett a tengeren! Ej! ej! ej! l' Arrabiata!

II.

A „szent Bánat.“

Irta : Hans Hoffmann.

Abban az időben, amikor még voltak szentek, Tirolban, Bozen áldott városában, egy egyszerű kézművesnek, egy faragónak született egy kis lánya, kihez fogható szép nem volt az egész városban, már kora gyermekségétől fogva. Ragyogó szeme hasonló volt a napsugaras sötétkék éghez, és lágy fürtei, ha a szél lengette őket, és a nap keresztül sütött rajtuk, aranyos dicsfényt vontak homloka köré. Járása oly könnyed volt, mintha kis tagjait egy-egy hullám ringatta volna, és midőn szinte tánczolja végiglebbent az utczákon, az emberek igazi gyönyörűséggel néztek utána, mint mikor tavaszi felhőt látnak elvonulni az égen, és arcuk még munka közben is sokáig olyan volt, mintha épen valami édes álomból ébredtek volna.

A kicsike, akit Notburgának hívtak, zavaratlan örömben nőtt fel, mint rendszeren a szép gyermekek, kiknek mindenki akaratlanul is megkönynyíti életüket. Éreznie is kellett, hogy mindenki barátságos volt hozzá, és kedvébe járt ki-ki a maga módja szerint; és mivel senki sem mondta meg neki, hogy ez csak a szépségéért történik, nem tudta a dolgot másképp magyarázni, mint hogy az

embereket mind kedves, jó teremtményeknek gondolta; ezért jóságukat gondtalan, bizalmas vidámsággal viszonzta, mely még inkább növelte báját és kedvességét.

Nőtt-nőtt, és senki sem vette észre, hogy tagjai lassan megerősödtek és szépsége átalakult, a mennyiben tiszta vonásai erősebbek lettek, szabadabban fejlettek. Csak gyönyörű szeme maradt oly vidám, kedves, mint első éveiben.

Midőn egyszer újra tavasz lett, és a boze-
niak május elsején szép virágünnepüket ülték, valami különös dolog történt, ami szinte kinyilatkoztatás volt. Szokás volt ugyanis, hogy ezen a napon a város összes kertjei nyitva voltak és a fiatal lányok annyi virágot téphettek, amennyit csak akartak, rózsát, aranyesőt, gyöngyvirágot, szegfűt, százszorszépet és rezedát, mindent, amit színben és illatban termett az a gazdag föld, a mely védőhegyei közt szőlőlombbal telt óriási fényes csészéhez hasonlított. Ezt az ártatlan zsákmányt a kedves szép gyermekek a gyümölcsös piacra vitték és ott nyilvánosan eladták, annyi pénzért, amennyit csellel, mosolygással vevőiktől kicsalhattak. Vevő szép számmal akadt az ifjak közül, sőt a város vidám öregeiből is, a boldog völgyek lakóiból, fel egészen Meránig vagy Brixenig, és le az olasz tartományokig. A nap bevételét este valamennyien levonás nélkül a szent Szüznek áldozták, ki a bő nyereséget különös célra használta: hozománynak csunya szegény lányok számára, azt gondolván, hogy azt a fölösleget, melyet a férfiak, a virágokban, de még inkább azok eladóiban gyönyörködve, önként adtak, jobb célra nem fordíthatja. Így esett, hogy ez ünnep minden évben nagy számú házasságot hozott létre, még pedig inkább csunya, mint szép lányok mentek férjhez. És a könyörületes Istenanyja nagy örömét lelte benne.

Ez évben állt a bájos Notburga, viruló hajadonná serdülve, először a virágáros lányok között a gyümölcsös piacon. Gondtalan szerénységében nem sok virágot szedett, mert nem is sejtette, milyen kapós lesz a piacon az ő virága. De nemsokára kitünt, hogy mindenki csak tőle akart virágot venni, úgy hogy már kora reggel fogyóban volt a készlete és utolsó ibolyájáért és nefelejtséért oly heves czivódás, sőt csaknem verekedés támadt, hogy minden egyes szálát úgy megfizették, mintha színaranyból lett volna.

Mikor a szegény csunya lányok, kik a téren és az ablakokból aggódva kémkedtek, látták ezt, gyorsan kifutottak a kertekbe és a szőlőkbe, téptek, szakgattak mindent, ami kezükbe akadt, még holmi kis százsorszépét és pitypangot is. Legtöbbször téptek azonban a vadrózsákból, melyek mindenfelé ott illatoztak az ut szélén, és rendesen senkinek sem kellett. Nem törődtek a tövisekkel sem. Gyorsan összekapkodtak mindent és vitték a piacra, a szép Notburga asztalára. De mennél több lett az áru, annál jobban nőtt a vevők száma és kedve; alig volt képes a víg lányka mindenkit kivánsága szerint kielégíteni.

A szegény csunya lányok mind hevesebben futkároztak ide-oda, fel a hegyekre is, buzgalmukban egész ágakat letörtek, gyökerestül kitépték a kis bokrokat, elvonszolták vérző kezekkel és lerakták terhüket Notburga asztalára. És mikor az asztal, több más asztallal együtt, melyeket hamarosan odatoltak, már túltelt volt, a rózsák és folyondárok minden oldalon lepotyogtak a földre s mind magasabba nőtt Notburga körül a pompás sövény. De a virághegy fölött csillogtak, csörögtek az aranyak, mintha aranyos jégeső hullt volna.

Notburga végre beleszédült a lármába, az óriási zürzavarba, de még inkább a sok virág

szokatlanul erős illatába, és lerogyott a rózsaaágyra. Nem lett beteg, nem is ájult el, olyan volt, mint a gyermek, aki játszadozva, fecsegés közben elalszik, és csendeszen szunnyad. Ekkor az ifjak, asztalából, odatolakodva, hordágyat csináltak, az alvót virágostul, ágastul rátették, és így vitték diadalmenetben apja házába.

Ekkép egyetlen fiatal leány szépsége az ünnep után egész sereg csunya társát ellátta pompás hozományyal és kívánatossá tette a nősülő férfiak szemében.

Mikor Notburga másnap reggel eltűnődött s némi borzongással arra gondolt, hogy mily különös tisztelettel tüntették ki érdemetlenül és társnői; sőt a legelőkelőbb kisasszonyok fölé helyezték, és hogy ez mennyire hasznára vált másoknak: magába szállt s fiatal lelkére ünnepi alázat nehezedett.

Igy történt, hogy egyszerre csodálatosan megváltozott, s ő, aki azelőtt vidáman szökdelt, mint a madár, most félénken, lehajtott fővel járkált, mintha láthatatlan sulyos korona nehezédnek homlokára. És ha valakire, akivel találkozott, ránézett, szinte kérlelő volt a tekintete, hogy csak ne részesítsék többé olyan különös tiszteletben.

De azért úgy esett, hogy a férfiakat az alázatosságnak ez az új bája még jobban vonzotta és a bátrabbak elkezdtek tüzes dicséretekkel, hízelgésekkel, ajándékokkal komolyan ünnepelni, és kegyéért versenyeztek. Ő azonban mindezen az ártalmas ködön tisztán, nyugodtan haladt keresztül, mint a reggeli nap tiszta fénye az elvonuló felhőkön át. És az ajándékokat, amiket kapott, mind az irgalmas Szűz Máriának áldozta.

De bizony már akkoriban is megvolt a komámasszonyok, kávénenikék, szagiálódók, és sok más nevű vészmadarak különös neme; az az os-

toba, élesszemű fajzat, mely minden zugban megtalálja a rosszat, aljasat, és addig piszkálja, addig sipog, gágog, amíg fel nem éleszti, úgy hogy megtollasodik és messzire elterjeszti bűzét maga körül.

Ilyen fajta banyák haragudtak először azért a hódolatért, melylyel a tiszta szépséget körülvették. „Hogyan — suttogták — ezt a nyomoruságos bábút, egy faragónak a gyermekét emelik ennyire társai fölé, csakis azért, mert az Uristen szép testtel és bájos arcczal ruházta föl, ami nem az ő érdeme, és ami nagyon jól összefér a rossz szívvvel is? Ugy ám, és ha most talán még jó és egyszerű is, amit senki sem tagad: a legrövidebb idő múlva bizonyára megrontja részben a töméntelen csábitás, melylyel erényét támadják, részben az elkerülhetetlen bűnös hiuság, a nagyravágyás és az átkozott tükörbe való kukucskálás. Hogy ez így lesz, az bizonyos.“

Miután ekkép megerősítették egymást véleményükben, a szép, jó leányt is megrohanták vele. Ha ketten-hárman meglátták, összekulcsolták kezüket, szánalmas, résztvevő arczokat vágtak, sajnálkozva ráziák összeaszott fejöket és magukban, de azért oly hangosan, hogy Notburga is meghallhassa, így sóhajtoztak: „Oh te szegény! Oh te szegény!“

Lehetetlen volt, hogy a gyanutlan Notburga észre ne vegye ezt a bolond viselkedést, és titokban aggódni kezdett. De mikor végre sok küzködés után félénken megkérdezte, hogy mit jelentez a siránkozás, a vén banyák megint titokzatosan, borzasztóan rázták a fejüket, és nem nyilatkoztak semmiképen és csak homályosan sejtették, hogy sulyos, de fájdalom, megérdemelt sorstól féltik a szegény lányt!

Ily módon annyira megfélemlítették, hogy nem is mert tovább kérdezősködni, hanem szo-

moru sejtelmekkel hazament szobácskájának magányába, imádkozni és gondolkozni. De a magányban nem könnyebbült meg, hanem még zavartabb, még szomorubb lett; nem mert tiszta öntudattal imádkozni; úgy érezte, mintha szívéből sulyos, titkolt bűn köde áradna ki és gomolyogva felhővé válnék, mely feketén, nehézkesen odatolódnék közéje és a szent Szűz közé.

Mind mélyebbre és mélyebbre furódott szívébe a titkos aggodalom; úgy érezte, hogy a levegő megnehezült körülötte, és azt hitte, meg kell fulladnia az ismeretlen félelemtől. Csendesen kinyitotta az ablakot, hogy a friss levegő felüditse. Közben éjszaka lett, az utcza egészen üres volt; hallotta a földalatti viz csobogását, mely a hegyekről jött és a városon keresztül folyik, s a viz zaja mintha tompa, mormogó hang lett volna, mely inti, vagy vádolja őt, és a csillagok mintha szánakozva néztek volna le rá.

Igy telt el az éj keserves aggodalomban; reggel rögtön fölkereste újra a vén asszonyokat, és kérve-kérte őket, mondják meg neki, milyen szerencsétlenség fenyegeti, vagy mi rosszat követett el.

Ekkor végre ellágyultak a banyák és beszéltek szörnyű ünnepélyes, birói arczczal. Így kiáltottak: „Ne légy nagyra a szépségeddel! Már szebbek is voltak, akik mégis nyomorban, szégyenletesen tönkre mentek. Ki tudja egyáltalán, hogy az ilyen vakító, észbontó szépség az Isten vagy a Gonosz ajándéka-e, mivel neked csak arra jó, hogy száz meg száz kísértésbe vigyen, melyeknek soká nem állhatsz ellent, másokban pedig bűnös vágyakat, sóvárgást, zavart és szívfájdalmat ébreszt. Vagy azt hiszed talán, hogy a gazdag ifjak között, kik körülrajonganak, van egyetlen egy is, ki valaha arra gondolt volna, hogy téged feleségül ve-

gyen? Csak magadat csalog ilyen oktalán nagy-ravágyással, és nemsokára rémülettel tapasztalod majd a valóságot! És mivel ez így van, kire hoz túlságos szépséged áldást, hogy dicsekedhetnél vele, és hivságoosan, gögösen felfuvalkodhatnál? Az ilyen teremtésnek éppen ellenkezőleg, mellét verve, így kellene fohászzkodnia: „Isten, légy irgalmas bűnös lelkemnek!”

Mikor Notburga ezeket hallotta, mindjárt megszűnt nyomasztó érzése; mintha fátyol hullt volna le szeméről, új erőre kelt lelke büszkesége. Mert jól érezte, hogy az asszonyokból csunya igazságtalanság beszél és hogy csak titkos irigység csufitja el lelküket. Egészen másképen távozott, mint ahogy odament és lelkét új gondolatok töltötték el. Mert most ébredt tudatára annak, hogy ő mindenkinél szebb és hogy szépsége hatalmat adott neki az emberek szive fölött. És ezentul emelt homlokkal járt.

De mialatt a csábitásokra gondolt, melyeket előre megjósoltak neki, mosolygott és így szólt: „Ki árthat nekem?” Mert büszkének és erősnek érezte magát tisztaságában, és nyers dacz fogta el, ha arra gondolt, hogy akadhattak férfiak, akik valaha tisztátalan gondolatokkal mertek hozzá közeledni.

Igy ezentul merészen, biztosan járt; a tüzes udvarlóknak daczos tréfával felelt és a hizelgéseket mosolyogva hallgatta, mint a locsogó habokat, amelyek folyton fecsegnek, de soha ujat nem mondanak.

Új modora még jobban leigázta a meghódított sziveket; akit azelőtt alázatossága nem hatott meg, azt most lánggra lobbantotta parancsoló szemének örömmel tele villámlása. És ha táncmulatságra ment, amit ezentul gyakrabban tett, öröm, elragadtatás, boldogság volt sok szivben; de éjjel

azután annál több sóhaj, vágy és fájdalmas őrlő-
jüngés támadt a kielégítetlen sóvárgás nyomában.

Notburga azonban nyugodt maradt és a szerelmi panaszok daczos lelkét nem indították sem könyörületre, sem gyengeségre.

Ekkor történt egy szép napon, hogy egy Gotthard nevű fiatal kézműves-mester, apja czéhjéből, komolyan beszélt vele és feleségül kérte. Csendesen, nyugodtan szólt és nem csak tisztességes szerelmét említette, hanem szerényen czélzott arra is, mennyivel jobb volna Notburgának is, ujra csendes otthonban élni s nem folyton tűnni a nagy világban, az emberek hangos bámészkodása közepett.

Notburga azonban úgy érezte, hogy ez egyszerű beszédben van valami a vén asszonyok tomor fenyegetéséből is és gyors fellobbanásában így gondolkozott: „Azt hiszi tán ez a „becsületes“ ember, hogy ő majd jobban meg fogja védeni rényemet, mint én magam? És azért adta nem a jó Isten szépségemet, hogy a szűk műhelyben az inasok gyönyörködjenek benne?“

Ilyen haragos gondolatok közben hideg, kemény „nem“-et mondott. Mihelyt azonban a szó elhangzott, szívében tompa fájdalmat érzett, mintha rökre elvesztett volna könnyelműen valami nagy zerencsét, és erős vágy fogta el gyermekkorán. És mégsem volt képes szavát sem megánni, sem visszavonni; eltűnődve így szólt máában: „Nem tehettem másképp!“

Ugyanez nap este együtt tánczolt a város-
házán a fiatal Eppan gróffal és mikor a gróf forró,
des szavakat suttogott fülébe, Notburga ezt gon-
dolta: „Ha ez intézné hozzám azt a kérdést,
helyet a jó Gotthard intézett, nem mondanék
nem-et. Mert kastélyában sokan látnának és sokan
gyönyörködnének bennem.“ Eppan gróf azonban

nem intézte hozzá azt a kérdést, csak zavart, szerelmes szavakat suttogott; ezzel azonban nem érintette a leány lelkét.

Másnap reggel, mikor misére ment, egy fiatal szerzetessel találkozott, a ki hirtelen kitért előle és egy ház kapuja alá rejtőzött. És mikor Notburga utána nézett és barátságosan mosolygott, kínos szenvedélyes tekintettel találkozott, és ebben a tekintetben mintha láng-betűkkel ez lett volna megírva: „Csak egy szót szólj, és eldobom érted életedet, fogadalmamat, örök üdvösségemet.“

Notburga szíve megremegett és életéber először megijedt szépségétől. Gyorsan tovább haladt, de nem tudott áhitattal imádkozni, mert az az égő szempár folyton előtte lebegett.

Mikor haza érkezett, hallotta, hogy Gotthard azóta elhagyta a várost, otthagya mindenét, a mije volt, műhelyével együtt, és észak felé vándorolt, hogy túl a tengeren új életet kezdjen. Erre híre elszorult a szíve Notburgának, és úgy érezte magát, mintha édes testvére halt volna meg.

De amint beesteledett, egész éjjel, ébren és álomban, a pap égő, tüzes szemei voltak előtte.

És másnap hevesen vágatva jött Eppa gróf, leugrott lováról, bement a házba és szenvedélyes hévvel feleségül kérte Notburgát.

A lány azonban elsápadt, riadtan hátrált féktelen ifjú elől és lassan, csüggetegen rázt fejét. De szólni nem szólt még semmit, mert a jutott eszébe, a mit néhány nap előtt gondolt grófról. Aggódva ránézett és látta, hogy szemében mámoros vágy és daczos akarat lobog, de nincs meg benne a könnyörtelen szenvedélynek az a segítségét esdeklő tekintete, a mi megvolt a barát szemében. S erre nyugodtan, határozottan így szólt: „Nem lehet! Nem lehet!“

A gróf felugrott, mintha nyíl fúrta volna

keresztül szívét és fájdalmas dühvel így kiáltott: Tehát már megelőzött valaki, a kit szeretsz, és azé akarsz lenni. De én meg fogom találni ellenségemet!

Vadul elrohant és nyergébe vetette magát.

Notburga pedig tisztán érezte ebben a perczen: „Ha egy férfi jönne hozzám, a kinek olyan szeme volna mint annak a barátnak, kérhetne tőlem, a mit akar: tehetetlenül állnék előtte és sem erény, sem büszkeség, sem remegés nem védhetne meg.“

És újra sötét aggodalom szállta meg szépsége miatt, a mely határtalanul megronthatja őt és vele együtt másokat. Ujra hallotta vádló hangként a víz csobogását és az égen fenyegető felhők emelkedtek előtte.

Másnap, mikor misére ment, az egész város tele volt lármás csodálkozással, a harangok zugtak és Notburga, mikor kérdezte, mi történt, meghallotta, hogy a fiatal Eppan gróf párbajban elesett; vetélytársa, kit kardra kényszerített, megölte.

Notburga a templomba menekült és saját szemével látta a halottat a ravatalon, tömjénfüst között; az orgona épen búgni kezdett, rettenetes fenséges erővel, mely a tágas boltozatot viharként zúgta át.

Notburga megborzadva menekült az ajtó felé; azt hitte, hogy a szűk utcán agyonnyomják. Mikor az utolsó kolostor mellett elsurrant, belülről tompa, fájdalmas emberi jajgatás hallatszott; ijedten, résztvevően megállt és remegve a falhoz támaszkodott. Meglátta a kapust, ki a boltíves ajtóban állt és komoran így szólt: „Aloizius testvért korbácsolják, mert szemét sovár vágygyal földi nőre emelte és bűnét bűnbánóan maga megvallotta.“

: Notburga hangosan feljajdult és kifutott a városból, fel-fel a Talfer-folyó mentén, míg végre csendes magányba ért, hol a hegy lábánál a szent Szűznek egy kis kápolnája állt, benne szép faragott Mária-szoborral. Mialatt tévőzva állt, hogy bemenjen-e visszatekintett a csillámló áldott völgyre, mely úgy tűnt fel neki, mintha mosolygó, örömmel teljes arcz volna. De a hegy zeg-zugos orma fölött, melyet rózsakertnek neveznek, nehéz, fekete felhő lebegett, a melyben mint haragos szemben, villámok cikáztak.

Ekkor belépett a szent kápolnába, a szobor előtt térdre rogyott és megtört lélekkel így imádkozott: „Istennek legszentebb anyja, légy kegyelmes és vedd el tőlem ezt a szépséget, mely romlásba visz! Olyan vagyok, mint egy aranyos felhő, mely méhében száz vihart hordoz; és a villámok, melyek belőlem szikráznak, mind visszapattannak rám és engem emésztenek el. Vedd el testem szépségét; gyenge vagyok, hogy terheit hordozzam és mindenkinek szerencsétlenséget okozzak. Hadd legyek csunya, mint a legcsunyábbak, hogy békében élhessek egy jó emberrel, erényesen, kísértés nélkül. Nem jobb-e egyre áldást hozni, mint annyi sokra szerencsétlenséget?”

A kegyes Szűz meghallgatta a különös kérelmet, melyhez hasonlót még sohasem hallott és láthatatlanul gyengén megrázta a fejét; olyan illat támadt erre a csendes helyiségben, mintha tavaszi szellő suhant volna át a virágzó narancsfák között. Ez a fejrázás azonban csak a csodálkozás kifejezése volt s nem jelentette a kérelem megtagadását, mert a Madonna oly jóságos, hogy még esztelen kérelmeket sem szeret megtagadni. Notburga kívánságát különben nem is találta esztelennek, és elgondolkozva így beszélt magában: Mikor Isten a szépséget teremtette, a Sátán hozzáadta

átkul a szépség tudatát. Az a szépség, amely öntudatos, túlságosan hatalmas adomány a szerencsétlen halandók szívének és könnyebben lehet sokak átka, mint kevesek áldása. Ezért jobb lesz, ezt a könyörgő hívő lelket megszabadítani ettől a tehertől.“

Álmod bocsátott tehát a leánykára és egy szöggel, melylyel valaha isteni fiát kinozták, gyorsan átdöfte a szunnyadónak mind a két arcát, azt gondolva, hogy így alaposan elcsúfítva, olyan rút jelet üt rá, a mely mellett minden szépsége elenyészik. De — csodálatos — mikor a szöveget félre téve, művét megnézte, Notburga álmában nevetett és kitünt, hogy még sokkal bájosabb lett, mint azelőtt volt, mert arcán két kis gödröcske támadt, mely olyan jól illett arcához, hogy maga a szent szűz sem állhatta meg, hogy örömeiben halkán fel ne kiáltson. De ekkor eszébe jutott, hogy mi volt a terve és bántotta, hogy ily rosszul sikerült. Meg is értette mindjárt a dolog magyarázatát. „Persze kezdettől fogva olyan vagyok — szólt bosszankodva — hogy csunyát soha ne teremthessek és ami már szép, el nem ronthatom. Ez a kettő az ördög dolga, ki örömét leli benne. Amit én megérintek, csupa fény és szépség lesz, és ha tövist ültetek, rózsaszín nő belőle. Az ellenkezőjét a Gonosztól kellene megtanulnom!“

Csak most, mialatt így szólt, ébredt tudatára a maga erejének és tehetetlenségének, mert minden szó, amit a szent Szűz kimond, rá nézve új kinyilatkoztatás.

De azért mégsem akarta abbahagyni megkezdett művét, melyet jónak, áldásosnak talált a bánatos lánykára nézve. No meg aztan nincs sem égben, sem földön olyan jó asszony, aki kissé macacs ne volna.

Nem tudott mást mit tenni, mint hogy föl-

tette magában, hogy titokban az ördög után megy és ellesi tőle a titkot, hogyan lehet csúnyát teremteni, és szépet elrontani. Fölvette tehát egy kis ördög alakját és fölkereste az öreg Mestert.

Mikor az a csinos kis ördögöt meglátta, aki folyton nyomában szaladgált, egy pillanatig gyönyörködött benne, bármilyen nehezeére esik is ez és szinte mosolygott: és ez a pillanat a földön egy évi határtalan gazdagságot és örömet okozott.

Ezután lement az öreg Belzebub az Ets völgyébe és amikor olasz földre ért, bosszantotta, hogy ott az emberek olyan szépen beszélnek, kellemmel járnak, és dühében vasvilláját beleütötte egy hegybe, úgy hogy a hegy darabokra zuzódott, és óriási tömeg kő zuhant le a völgybe, egy egész várost eltemetve és a virágzó völgy nagy részét örökre köves, terméketlen pusztává változtatva.

Mikor a szent Szűz látta, mily könnyen változtatta át a pokol Nagymestere a gyönyörű tájat kietlen pusztasággá, ő is hasonló próbát akart tenni. De hogy élő lényben kárt ne tegyen; visszament Bozen mögé, egy elhagyott vidékre, ahol senkisémet laktak: a magas hegyek között elnyuló Sarn völgyébe.

Itt gyorsan munkához látott, feltúrta ruhája ujját, és szent dühében vadul ide-oda dobálta a sziklákat, úgy hogy az Alpések száz mértföldnyire megremegtek és visszhangozták a zajt. És hatalmas vadon támadt, égbe meredő sziklafalakkal, magasba tornyosuló sziklával, amelyeken szilajul zuhogó hegyi víz tört utat.

De mikor az Istenanyja ezt elvégezte és kíváncsian körülnézett, hogy rettentő művét megcsodálja: ime megint csak gyönyörűség volt, amit teremtett: szép vadregényes táj, melynek borzalmas szépsége ma is gyönyörködteti még a vándor szemét.

Mikor a szent Szűz látta, hogy mit teremtett, akarata ellenére, hangosan felsóhajtott, hogy az uj sziklák csengtek belé és így szólt: „Mily kicsiny az én hatalmam; nem teremthetem meg azt, amit akarok, hanem azt kell teremtenem, ami akaratlanul fakad kezemből! S ha az ördög művét utánozom is, mindig szépet alkotok.“

Lebegő felhőkön kissé haragosan hirtelen felment az Úrhoz, és duzzogva elpanaszolta, hogy az ördögnek nagyobb hatalma van, mint neki: „Mert ő csunyát és szépet tetszése szerint teremthet; és még az a szépség is, melyet dühöngve hevenyész, nagyobb hatással van az emberekre, mint az a szépség, amely szeliden áradva az én kezem nyomán fakad.“

E szavakat végtelen szelidséggel és féltékeny ejtette ki a Mindenható közelében: a földön azonban mégis rettenetes vihar támadt belőlük, melytől a hegyek megremegtek és a völgyek meg-rázkódtak, mintha ijedtségükben fulladoznának.

Az Uristen pedig kinyújtotta kezét és sűrű felhőbe burkolta magát és Máriát, melyen sem angyal, sem ördög át nem láthatott, és borzalmas suttogással így szólt: „Miért panaszkodol Mária, hogy teremtő erőd korlátolt? Tudd meg tehát azt a rettenetes titkot, amit rajtad kívül sem halandó, sem halhatatlan lélek nem sejt, mert ezt a titkot nincs aki elbirná; tudd meg, hogy az Isten, az Atya hatalmának is vannak titkos korlátai, melyeken akarat át nem hatol; az Atyaisten sem alkothat semmi olyat, még a legkisebbet sem, ami végül jó ne volna, az örök jó. Isten karja tehetetlen, ha rosszat akar teremteni. Csak egynek van meg az a hatalma, hogy jót és rosszat tehet egyaránt akarata szerint, és ez az egy ezerszer, százezerszer átkozott! És látod, itt Isten ismeretének is korlátja van; az Atyaisten sem

hatolhat keresztül az ördög szegény szívének feneketlen mélységein, ő sem éri fel észszel azt a véghetetlen nyomoruságot, amely az ördög szívében lakozik. Ez a nyomoruság oda van nőve az ördög kebléhez; arcán sohasem lehet egyéb vigyorgásnál, gunyos nevetésnél, mert ha a titkos szenvedés mérgéből csak egy csepp kiszivárogná a földre, ez az egy csepp elég volna arra, hogy millió világot örökre belefulladászon a kinok vésztengerébe és örökre tönkre tegyen. És ha kérdezed, hogy hívják fekete lelkének ezt a rettenetes nyomoruságát, tudd meg, hogy ez a: Mindenhatóság és a szabadság!”

Amint Isten ezeket a szavakat kiejtette, a felhők körülötte szétszakadoztak és mérhetetlen távolságokba oszladoztak hangjának dörgése elől, pedig csak suttogott; s ajkának dörgése úgy szakadt a földre, mint a borzalom rettentő némasága. A nap elsötétült, s az az életadó fény kialudt; rémes északi fény világította meg a fekete eget.

A szent Szűz eltakarta arcát Isten előtt és lesülyedt a mélyebben fekvő levegő rétegbe, ahol újra fellélekzett és körül mert nézni. És csakhamar újra mosolygott; és csakhamar újra mintha édes napsugár szállt volna a tájra, ahol végiglebbent; a nap is újra fölvetette fénylő tekintetét, a szellő felébredt és ujjongva tánczra kerekedett és a némaságot boldog zsvivaj váltotta fel.

S amikor visszatért a bozeni völgybe, és kissé megpihent, illat és áldás áradt ki belőle a fensikra; és valami a mai napig megmaradt ebből az illatból azok között a magas hegyek között.

A szent Szűz ismét visszatért kápolnájába, és Notburgát még mindig alva találta, mert távolléte alatt egy pillanatnak század része sem telt el. A szép lányka fölé hajolt és száanalomból egy könnyet hullatott homlokára.

Ezzel a könnyel azonban a szent Anyának keblében ismét feltámadt a teremtés őserejének vágya és ellenállhatatlanul ragadta magával; izzó aranyfolyamhoz hasonló fénysugár áramlott ki belőle és a kis kápolna boltozata millió aranyos szikrává töredezett, melyek az égen villogva lángsugárrá gyülekeztek, és átvetődtek szivárványként a legmagasabb hegyre, mely hóval és jéggel van borítva; és ezen a napon a holt, hideg kövekből gyönyörű piros rózsák fakadtak. Sok száz év óta elhervadtak, elpusztultak a rózsák, de a hegyet még mai napig is Rózsakertnek hívják és néha, mikor a nap lenyugszik, a hegy újra szépséges rózsaszínben kezd lobogni, mintha visszaemlékeznék a gyönyör nagy napjára és álmában fölmelegednék.

Ilyen nagyszerűen nyilatkozott meg a szent Szűz teremtő ereje akarata ellenére. Ő pedig mintegy álomba merülve állt mereven, és szeliden túrte, hogy a rettentő, csodás erők belőle kisugározzanak. S mikor a csoda megtörtént, lelkének feszültsége csendes könnyekben enyhült.

És akkor megkönnyebbült, mert tudta, anélkül hogy látta volna, hogy pártfogoltján hatalmas változás ment végbe. És mikor az alvóra pillantott, látta, hogy szépsége hatalmasan növekedett, és hogy tiszta arczáról isteni fenség mása sugárzik.

A szent Szűz gyengéden felkeltette, megáldotta és így szólt: „Lásd, kérésedet teljesítettem, csak másképp, mint ahogy te gondoltad. Szépségedet nem vettem el; de szépséged oly szigorú fenséggé lett, hogy ahhoz vágy többé nem férhet. Ezentul a férfiak között szentként fogsz élni; nyugodtan, tisztán fognak gyönyörködni benned, mint ahogy az én szent képemet nézik. Menj, tégy új csodákat az emberek közt, de ezentul te magad sem fogsz többé semmit sem tudni csodahatásodról.“

Notburga visszatért a városba és nyugodtan,

békében élt az emberek között. És aki látta, mintha álmodnék, félve emelte szemét a földöntuli tiszta szépségre; a szenvedély eltűnt, mint a forró szél az este hűsében, és az emberek lelkébe erősség, áhitattal telt új béke költözött. És aki látta, annak az nap sem gonosz, sem tisztátalan gondolat nem jutott eszébe és az egész világot és minden teremtést sokkal szebbnek látta, mint azelőtt, mert lelke vidámsága mindent megszépített.

Igy élt Notburga szeliden, és tudtán kívül számtalan boldogító csodát tett felebarátaival. Ő maga azonban rövid idő múlva buskomor lett s buskomorsága egyre növekedett és titkos lázként sorvasztotta gyöngé testét. Mert emberi testnek nem adatott, hogy a tiszta égi szépség terhét elbirja, és teremtett lélek el nem birja, hogy embertársaiban csak tiszteletet és áhítatot keltsen, de szerelmet soha! Az ily lélek vagy gonosz lesz, vagy elenyészik.

Ilyen szent lelki magányban fonnyadt el Notburga, mint az erdei virág az árnyéktalan magaslaton. De sápadt arcának szépsége még édeesebb, még nemesebb lett, és az áldás, melylyel embertársait elárasztotta, naponként növekedett. Ő maga azonban nem tudta ezt, és nem tudta bánatának okát sem. És habár soha egy szóval sem panaszkodott, a bánat világosan meglátszott fáradt szemén és fehér homlokán. Az emberek el is nevezték őt ezért a „Szent Bánat“-nak.

Igy halt meg nemsokára magányos szépségében, mint a láng, mely másoknak világít és önmagát felemészti. Temetésének napja ismét május elseje, a virágünnep volt, és a virágot, amit máskor eladtak, most mind ravatalára rakták és elszórták ravatala köré, amely mintha ragyogó hullámon uszott volna. És újra oda sereglettek ezren meg ezren a völgyekből, a városokból, és mindenki,

aki csak egy pillantást is vethetett üdvözült arczára, egész életére bizonyos lehetett benne, hogy a szerencsétlenség soha többé nem fogja egészen lesujtani, még akkor sem, ha legkedvesebbje hal is meg. Ez volt az utolsó és legnagyobb csoda amelyet a szegény szent Notburga tett!

III.

És akkor hirtelen eszébe jutott . . .

Irta : John Henry Mackay.

Egyedül volt végre !

Megszabadult feleségétől, leányától, üzletétől.

Felesége meghalt; leánya külföldre ment férjhez, üzletét meg eladta, minthogy elég pénze volt hátralevő napjaira.

Igy él most : később kel fel, mint rendesen, és kényelmesen felöltözik. Reggeli után valamit megnéz : egy gyűjteményt, muzeumot ; vagy egy pohár sört iszik a potsdami hidon ; ebéd után alszik. Azután olvas és ír egy keveset, estefelé pedig nagy pontosan megy törzsasztalához.

Az órák szép lassan teltek, teltek. Most, midőn annyi ideje volt, sok dologra gondolt, a mi azelőtt sohasem jutott eszébe.

Nagyon vágyódott azután a gyengédség után, melyet soha életében nem élvezett és melynek mindig hijját érezte.

Soha sem találta meg.

Szülei házában sem. Azok — az élet gondjaival terhelve — örökös czivakodásban éltek.

Testvéreinél sem. Sokan voltak, és mindig verekedtek a legjobb falatért, a legmelegebb helyért.

Inas korában sem. Mestere kemény, szigorú ember volt, aki csak akkor beszélt, ha el nem kerülhette.

Első szerelménél sem. Vad mámor volt az, és sokáig tartott, míg megszabadult tőle: évekig.

Feleségénél sem, gyermekénél sem.

Felesége hideg, nyugodt teremtés volt, külsőleg bizonyos méltóságos kedvességet mutatott, de belsőleg közömbös volt és tetőtől talpig telve a felületesség kicsinyességével. Kínozta férjét, a mennyire tudta és gyermekét korán rátanította, hogy az ő pártjára álljon apja ellen.

És ez a gyermek soha sem volt gyengéd vele szemben? — Óh igen! Mikor akart valamit. Akkor térdére ült és csókolta, úgy, hogy jobb szerette volna, ha egyáltalán távol marad tőle.

Ismerősei — mint mindenki, kinek alkalmá volt őt jobban megismerni — szerették.

Felesége meghalt. Már régen tisztában volt vele, hogy nevetséges lett volna, halála miatt más érezni, mint megkönnyebbülést.

Leánya férjhez ment. Megvette neki azt a férfit, akit az kiválasztott magának, és ezzel utolsó kívánságát is kielégítette. Többé már nem volt mit tennie érte.

Ekkor üzletétől is megszabadította magát, mivel már annak úgy sem lett volna célja. Ő maga mindig igénytelen ember volt és utolsó napjaira több pénze maradt kelleténél.

Igy jutott hirtelen a nyugalom, a béke és a tétlenség feleslegébe.

* * *

Amint most csendes, nyugodt óráiban, életének rendbe szedett könyvét végig lapozta, egyszerre megtudta, mi az, a mi hiányzott.

És hirtelen nagy nyugtalanság fogta el:

nyugtalanság, a minő olyan embereken szokott erőt venni, a kik kapuzárás előtt, jóvá akarnak még tenni valamit, amit elmulasztottak, de nem tudják, mi módon tehetnék. Kétségbeesve tért vissza újra meg újra a multhoz; valaminek el kell ott temetve lennie, az évek pora és gondja alatt valaminek, a mi oly illatos, hogy utolsó napjait eláraszthatná illatával.

Kereste, kereste és semmit sem talált.

Az év első szép napjai voltak. A nap hizelegve süttött be ablakán, és érezte vele, mily nagy a hatalma.

Ekkor, mialatt a régi megsárgult irásokat válogatta és egy régi számlakönyv lapozgatása közben, szemébe ötlött egy veszteség-tétel, a melyet saját mulasztása okozott volt. *Ekkor hirtelen eszébe jutott . . .*

Fiatal, 25 éves ember volt, mikor nyolcz napra Lipcsébe ment valami üzleti dologban.

A farsang vége felé közeledett és megbeszélte egy kereskedő társával, hogy este elmennek az álarczosbálra, a Kristálypalotába.

De barátja nem jött és ő kedvetlenül lézengett a tömegben, míg végre leült egy asztal mellé, egyik pohár sört a másik után itta és azon gondolkodott, haza menjen-e a fogadóba és lefeküdjék-e vagy sem.

S ekkor egy fiatal lány, ki odaült közelébe, véget vetett határozatlanságának.

Hamar megismerkedtek egymással, és öt nap mulva, mikor el kellett volna utaznia, annyira nem végzett még üzleti dolgaival, hogy még öt napig ott kellett maradnia.

S öt nap mulva még mindig nem végezte el dolgait, de már nem ért rá, hát elutazott.

Ez a kis leány volt az oka annak a vesz-

teségnek, melynek száma most, majdnem negyven év múlva, újra szemébe ötlük.

Egyszerre tudta, hogy boldog volt egyszer életében, egyetlen egyszer, és soha többé olyan egészen boldog nem volt!

* * *

Fel és alá járkált, fel és alá. Nyugtalansága folyton növekedett. Teher nehezedett rá, melytől szabadulni akart. Minden olyan csendes volt körülötte, hogy a becsukott ajtón keresztül hallotta a szomszéd szobából az óra ketyegését. Ezt nem bírta elviselni. De hová menjen? Törzsasztalához a legjobb esetben is csak három óra múlva mehet. Valami ismerősét keresse fel? Azok még mind el vannak foglalva. Sétálni menjen? — De hová? Leült asztalához és karjait a régi írásokra tette. Lassan, lassan feje is lehanyatlott. Nem, nem volt jó egyedül lenni . . .

Nyugtalansága enyhült.

Egyszerre felriadt. Az ő nevetését hallotta, melylyel hívta őt; azt a halk, dallamos nevetést, melyet olyan régen nem hallott; az ő nevetése volt!

Gyorsan felugrott.

Gondolkodott, gondolkodott, gondolkodott! Azután végig futott valamennyi szobáján, keresgélve, mindent felforgatva; keresett egy utazótáskát és más egyebet, a mire néhány napon át szüksége lehetett. Fél óra múlva készen volt. Elzárta a lakást, ajtajára czédulát függesztett, melyre ráírta, hogy „Elutazott“, és lesietett.

Kocsiba ült és az állomásra hajtatott. Nem is csodálkozott, midőn hallotta, hogy a lipcsei vonat már fél óra múlva indul, és így alig kell várakoznia.

Nemsokára a kocsi párnáin ült.

Ő hívta, hívta nevetésével, és ő ment.

* * *

Este Lipcsében volt.

Utközben gyakran különös mosoly jelent meg arczán. Ugy ment, mint a vőlegény megy menyasszonyához, szinte remegő varakozással, mondhatatlan vágygyal a boldogság után.

Késő volt már, de azért elhagyta fogadóját, mely a Ringspromenadon állt.

Meleg, sötét este volt. A *Brühl*t kereste. Csak egy mellék utcán kellett keresztül mennie. Csakhamar ott volt. Ott ismert rá újra először a régi Lipcsére. A régi magas, ormos házakra, melyek tele vannak üzletekkel, egészen az ötödik emeletig.

Lassan ténfergett lefelé az utcán. Mindig csak egyre gondolt: Holnap! — Holnap!

Keresett egy sörházat. Nem érzett semmi fáradtságot, egészen friss volt és észre sem vette, hogy éjfélre jár az idő.

Midőn előtte volt a magas pohár, a sárga lével, a régies faburkolatú szobában, melyben a hosszú asztalok mindegyikét magas fafal választja el a másiktól, mondhatatlan jóleső érzés fogta el, és szivarjának füstjét olyan vígan fujdogálta, mint valami fiatal uracs.

Kedve támadt a beszédre. Az igazi öröm mindig közlékeny, az igazi fájdalom csak akkor, ha a kétségbeesésnél is nagyobb, és akkor is csak ritkán.

Beszélt a pinczérrel, azután egy vastag úrral, a ki az asztalához ült; egy teljes óra hosszat beszélt vele, mialatt három teli pohár sört megivott.

Aztán kitűnően aludt a tiszta fogadó ágyában. Utolsó gondolata ő volt!

* * *

Mikor reggel felébredt, olyan fiatalnak érezte magát, mint már évek óta nem.

Jó étvágygyal megreggelizett és jót mulatott egy unalmas szövegű konzervatív napilap egyhangúságán és szatócskodó hirdetéseinek változatlan formáin.

De nem sokáig. Mert minden hajtotta kifelé. A napsugár és valami erős, szorongató érzés, melynek nem volt még határozott célja. Tulajdonképpen nem tudta, hova akart menni. És mégis tudta.

Túl ment a sétatéren, el a színház előtt, és a templom, a magas, hegyes tornyú templom előtt — nem a Szent Tamás temploma volt? — míg végre eljutott a régi Pleissenburghoz. Itt megállt.

Ujra, ép úgy mint tegnap, elalvás előtt, emlékei elmosódott háttéréből, világosan, kézzel foghatóan kibontakozott előtte az ő képe, úgy, a mint az övé volt valamikor, a bucsú utolsó órájában!

Itt álltak, a késő est védő árnyában. Megbeszélték, hogy itt fognak elválni, nem a pályaudvar tolongásában. Megígérte neki, hogy még abban az évben visszajön, és maga is hitte, a mit mondott.

Felemelte azt a kis arczocskát, hogy még egyszer lássa megható kedvességét, melyet jobban szeretett ifjúsága minden bájánál. Azután addig csókolódtak, míg két becsípett diák gúnyos kiabálása szét nem zavarta őket.

„Gyere vissza bizonyosan“ szolt a lány azon a halk, kérő hangon, a melyen sokszor beszélt.

Bizonyosan, bizonyosan visszajő — — —
Most itt van — — —

* * *

Tovább haladt, mély gondolatokba merülve.

Mindig új és új dolgok jutottak eszébe most, mikor újra ott járt. Most már tudta, hová akart menni és hol volt az a hely, a hol ő várta. És arra felé sietett. Hozzá kellett mennie.

Tudta, hogy — ha a folyócska mentén Konnewitzbe akar jutni — a város egy részén keresztül kell mennie. Azután mezőkön kell átvágnia egészen egy uszodáig, melynek neve nem jutott eszébe.

Több járókelőtől tudakolta e nevet, leírva nekik az utat. Végre eszébe jutott a név is: Fischerbad.

Most már meg tudták neki mutatni az utat, és ő ment tovább s tovább, s észre sem vette a nagy új épületeket és alig csodálkozott rajta, mennyire kiszélesedtek a házsorok.

A táj egészen elhagyatott lett, mikor az utolsó utczákat elhagyta. Egy erdő szélét látta. Nemsokára el is érte.

Néma volt az uszoda és elzárva.

Komoly, majdnem ünnepélyes csend honolt körülötte. Nem illett sehogysem az ő várakozó, boldog hangulatához, sem a meleg napsugárhoz; legalább ő úgy gondolta.

Most már megint tudta, hol van, és keresés nélkül megtalálta az utat. Mindig a folyó mentén kellett haladnia . . .

Hüvös volt a fák alatt. A fekete víz lustán folydogált. Nem találkozott egy lélekkel sem.

A mikor a korcsmához ért — egy a másik partra épült fabódéhoz, a hol nyáron a csónakázók frissítőket kaptak, (most teljesen elhagyottan, elzárva állt ott és feliratai olyan különösen hatottak rá) újra eszébe jutott: ott ültek ők is egy csodálatos estén, kaczagó, hangos fiatalok között, a tavaszi éj ragyogó csillagai alatt, végtelen boldogságban, mely szavak helyett csak kézzsorítás-

ban, gyengéd érintésekben, hosszú csókokban talált kifejezést. Csónakban jöttek, csónakon mentek tovább . . .

Az öreg úr elfordult.

Gyorsan tovább haladt, mindig azon az úton, mely a folyó mentén vezetett. Nem is nézett fel.

* * *

Arra gondolt, hogyan ismerkedtek meg azon az estén, mikor barátja cserben hagyta.

A Kristály-Palotában zajongott körülötte a nagy láрма és ő bosszusan surrant asztaltól asztalhoz, míg végre az utolsóhoz leült, melynek közelébe nemsokára a lány is odatelepedett, a tánczótól kipirulva, hogy kissé kipihenje magát.

Milyen kedves arcza volt a kicsikének. Megtetszett neki az első pillanatban, megtetszett mindenképen, a hogy legyezte magát, a hogy az az egyszerű ruha illett rá. A lány fejbólintással üdvözölte, mely nem volt sem barátságatlan, sem egészen közönyös, és ránézett: elfogulatlanul, leplezetlen nyíltsággal — hogy vajjon összeillenek-e?

Ugy látszik, nagyon jól össze illettek, mert többé az egész este el sem váltak s nem váltak el később sem és a következő napokon sem, csak akkor, mikor neki dolgai után kellett járnia.

* * *

Soha egy rossz szó, soha egy szeszélyes pillanat!

Mindennel meg volt a lány elégedve, a mit csak ajánlott neki: akár ide, akár oda vezette, úgy látszott, mindegy neki.

Ez, ez volt, amit annyira szeretett benne — ez a kifogyhatatlan jószág, mely elfelejtkezett ma-

gáról és önnön értékét nem becsülte, hanem adott, mintha soha nem fogyna ki bőségéből. Milyen jól esett ez neki, ki azt életében először tapasztalta!

Soha kapzsi kérés, soha izetlen beszéd. A mit adott neki, a leány elfogadta, mintha természetes lett volna, de az arany karpereczet ép oly csendes örömmel vette kezébe, mint az első rózsát, melyet az utczasarkon vásárolt neki; egyazon értéke volt szemében mindkettőnek. Hogy hálálkodják, ahhoz nem volt elég izetlen! Sejtette, mit adott ő maga, ha nem is tudta.

Mindenhova el lehetett vele menni. Megvolt benne az egyszerűség, a mi pedig ugyancsak ritka. Nem adta az előkelő dámát, a ki a vendéglőben feltűnő legyező-mozdulatokkal akarja mutatgatni, ki legyen. De cseppet sem jött zavarba akkor sem, ha valami első rangú helyiségbe vezették, hol a hamis pompától a tapasztalatlan könnyen elvakul.

Nem volt ostoba. Nem tanult semmit; de már korán megtanult gondolkodni: örömtelen ifjúságában, melyről egyszer, midőn a férfi kérdezte, kelletlenül beszélt egyet-mást.

Szegény, kis teremtés! Sokszor sajnálta, és akkor még egyszer olyan barátságos volt hozzá. De a lány nem volt szerencsétlen. Tévedett, ha annak hitte. Ha meghagyták, a milyennek született, természetének megvolt a maga biztos egészséges egyensúlya, külső segítség nélkül is.

Hogy emlékezik rá! És hogy szerette megint, egyre jobban, a mint lényének új meg új vonásai újra feltűntek előtte!

* * *

Gyorsabban ment. A másik parton ritkult már az erdő és széles mezők tűntek elő, az út

pedig ezen a parton még mindig a fák alatt, szorosán a folyó mellett húzódott.

Miért volt, hogy akkor éppen itt künn akartak találkozni, hogy a leány előre ment, ő meg a városban maradt: azt már nem tudta.

De soha oly élesen, és ahogy most fájdalmas örömmel érezte, soha oly felejtethetetlenül nem vésődött lelkébe a lány képe, mint akkor.

Ő lefelé jött az uton, sietve, kipirulva az izgalomtól, előre nézve amennyire csak látni birt, a lány pedig a kis, félig üres kertben, várakozva nézett elébe, söre még érintetlen, a szalmakalap ölében, összekulcsolt kezei között és egy kicsit, egészen kicsit — de oly boldogan! — mosolygott, mikor jönni látta.

Nem szólt semmit, egyáltalán nem beszélt sokat, a kis butácska, egy pillanatra arczát az ő vállára hajtotta s ezzel oly kedvesen ki tudta fejezni örömét, mint a kutyák, mikor hizelegve uruk lecsüggő kezéhez dörzsölőznek . . .

És ezen a délutánon, ezen az estén, oly végtelen boldogok voltak . . .

A lány várt rá! Ha most, a nagy nyári telepen keresztül megy és az országuton letér a hidig, akkor jobbra, egészen a lóvasút megállóhelyénél, talál egy kis keresztet, illetőleg egy nagy lugast, mely az út másik szélén levő telephez tartozik, és ebben a lugasban, annál az asztalnál, mely ott hátul áll — ült ő — —: vágyódón elébe nézve, és mosolyogva, csak egy kicsit, de olyan boldogan! . . .

Reszketett.

Majdnem futott, és többször meg is botlott.

Már nem is várakozás volt, a mi üzte, ha-

nem iszonyú belző izgalom.

Világos lett előtte, mi hozta ide.

Az a bizonytalan vágy, valami elveszett

után, valami meghalt, rég eltemelett után; olyan volt, mint az utolsó kétségbeesett küzdelem, melylyel a süllyedő hajós a partra igyekszik jutni, mint a madár utolsó erőlködése, mely törött szárnyával fészket akarja elérni, mint egy szív utolsó hörgőkiáltása, mely túlsokáig hallgatott, melynek utolsó véres cseppjei beszikkadnak nyomtalanul a megbánás homokjába . . .

És mihelyt ezt felfogta, lehullt a különös csalódásnak ama fátyola is, mely az utolsó húsz órában beburkolta: még mielőtt a valóság széttéphetne volna, széfoszlott mint a porfelhő, melyet a forgó szél felkavart.

Igy történt, hogy mintha testi fájdalom érte volna, hirtelen megállt.

Megőrült talán? . . .

Mi történt vele?! . . .

Ah, semmi . . . Egyszerűen kirándult ide, hogy holmij elfeledett emlékeket felfrissítsen. És azok most hatalmukba kerítették . . .

Görcsösen nevetett. Vén bolond volt! Mekkora ostobaság volt mindaz, a mit tett.

De érezte, mennyire elfáradt.

Minden lépése fáradságába került. Mégis lassan tovább ment.

Már nem hajtotta semmi előre, és legjobban szeretett volna megfordulni. De már látta a fák között a házak tetejét.

Azután az országútra jutott. De most már tudta, — ott a lugasban, legföljebb pár káromkodó hajóslegény ülhet pálinkája előtt, vagy egy szurtos pinczér lézeng az üres padok között, a lóvonati kocsik meg utas nélkül hagyják el a megállóhelyet mert ez a napfény, mely most oly szegényesnek tetszett előtte, ugyan kit csalt volna a szabadba? . . .

Ugy kijózanodott, hogy mikor a hidat el érte, csak fáradt, közönyös pillantással nézte azt:

helyet, mely mutatta, hogy minden olyan volt ahogy képzelte, csak még csunyább: kopáron, megfosztva a folyondároktól, álltak a lugas léczei, meredeztek ki a deszkátlan padok és asztalok lábai, a mult őszön lehullt rothadó levelek közül, melyeket talán hónapok óta láb nem érintett.

Kétségbeejtő kopárság, elhagyottság volt e helyen.

De még kétségbeejtőbb volt a kopárság, az elhagyottság szívében.

* * *

A lóvonat megállóhelye olyan közel volt, hogy a kocsik érkezését és indulását láthatta.

Nehézkesen, fáradtan állt, botjára támaszkodva és a helyet többé egy pillantásra sem méltatva, míg néhány percz múlva kocsizörgést nem hallott. Felült s a hosszú út alatt, mely üres mezőkön vezetett keresztül, csendesen maga elé nézett.

A városban kiszállt és bérkocsiba ült, hogy hamarabb a fogadóban legyen.

Annyira zavarta őt most minden, hogy a kocsiban a függönyöket leeresztette. És érezte, milyen jól esik neki a csendes homály.

A portás kinyitotta a kocsiját. A vendég kiszállt. Az étkező-terem egy mellékhelyiségében, egy sarokban az ablak mellett, terítettett magának. Egészen egyedül volt. Künn az ablak előtt, a déli utczai élet hullámzott előtte:

Csak egy tál ételt rendelt magának, és ehez is alig nyult. De szive valami apró, szegényes, külső örömet kívánt, és gondolkodott, ahogy az apa gondolkodik, mit vihetne beteg gyermekének, hogy az újra mosolyogjon. Azután pezsgőt kért, melyet szeretett.

Az ital előtte állott, és ő élvezte egy pillanatra a finom halvány színt, és a gyöngyök mozgá-

sát, pezsgését. De mikor a poharat ajkához emelte, hogy kiürítse, hirtelen egy kis arcot látott maga előtt, két barna, boldog szemet — — — az ő szemét, ahogy ránevetett akkor, mikor abban a régi korcsmában pezsgőt ittak együtt — — — és keserű, gyors mozdulattal visszatette a poharat, úgy, hogy a bor kiömlött.

Öröme el volt riasztva, még mielőtt nyilvánulhatott volna! És újra aggódva kérdezte magát: Mi volt ez? — Mi volt ez? . . .

Elsápadva, ingadozva felkelt, az ijedten odaugró pinczér felé egy visszautasító mozdulattal intett, s a termen keresztül felment a lépcsőn szobájába. Egy ideig ágya szélén ült, mielőtt csengetett volna.

Egy óra múlva visszautazott Berlinbe.

Kissé szundikált utközben.

Este ujta törzsasztalánál ült. Senki sem kérdezte, hol volt tegnap.

De mindenki észrevette, mily gyorsan öregszik az utolsó időben. Beszéltek róla, és azt mondták, szokott foglalkozása híját érezi.

Mindnyájan tévedtek.

Egy emlék, mely hirtelen feltámadt benne, a melyet már nem lehetett száműzni, emésztette fel életének hátralevő napjait.

TARTALOM.

L'Arrabbiata. Irta : Paul Heyse.	3
A szent „Bánat“. Irta : Hans Hoffmann	26
És akkor hirtelen eszébe jutott. Irta : J. H. Mackay	44

4124